Eduskunta
Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta
tyv@eduskunta.fi

Kirjallinen asiantuntijalausunto

VIITE Asiantuntijakuuleminen työelämä- ja tasa-arvovaliokunnassa 18.2.2016

ASIA Hallituksen esitys 145/2015 vp eduskunnalle laeiksi vuosilomalain, merimiesten vuosilomalain ja sairausvakuutuslain muuttamisesta

Hallituksen esityksessä vuosilomalain (162/2005) työssäolon veroista aikaa ja merimiesten vuosilomalain (433/1984) työssäolopäivien veroisia päiviä koskevia säännöksiä ehdotetaan muutettaviksi siten, että äitiys-, isyys- ja vanhempainvapaalta vuosilomaa kertyisi enintään kuuden kuukauden ajalta (voimassaolevan lain mukaan edellä mainitut vapaat kerryttävät vuosilomaa koko ajaltaan).

Sairausvakuutuslain säännöstä työnantajien oikeudesta vuosilomakustannuskorvauksiin ehdotetaan muutettavaksi siten, että oikeus korvauksiin olisi vain lakisääteisen vuosiloman ajalta. Tällaista rajoitusta ehdotetaan, koska työssäolon veroisen ajan rajoittaminen vuosilomalaissa ei välttämättä aiheuta muutoksia työ- ja virkaehtosopimusten määräyksiin.

Lisäksi vuosilomalakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että työntekijän, virkamiehen tai viranhaltijan tullessa sairauden tai tapaturman vuoksi työkyvyttömäksi vuosilomansa aikana kuusi ensimmäistä työkyvyttömyyspäivää olisivat omavastuupäiviä, jotka eivät oikeuttaisi lomapäivien siirtoon (voimassaolevan lain mukaan omavastuuaikaa ei ole). Vuosilomalaista poistettiin vuonna 2013 työntekijän omavastuu lomalla sairastaessa. Työntekijällä on oikeus siirtää kaikki ne vuosilomapäivät, jolloin hän on lomalla työkyvytön. Nyt hallitus esittää, että omavastuu osittain palautettaisiin

Työntekijälle, virkamiehelle tai viranhaltijalle, joka on lomanmääräytymisvuoden aikana ansainnut vähintään neljän viikon vuosiloman, turvattaisiin omavastuupäiväsääntelystä huolimatta kuitenkin aina oikeus vähintään neljän viikon vuotuiseen vuosilomaan.

Työssäolon veroista aikaa rajoittavalla säännöksellä tavoitellaan säästöjä työnantajille perhevapaan ajalta maksettaviin vuosilomakustannuksiin ja toisaalta työtulovakuutuksen kautta työnantajille korvattaviin vuosilomakustannuksiin. Esityksellä tavoitellaan 27 miljoonan euron säästöjä työnantajakollektiivin rahoittamiin kustannusten korvauksiin.

Omavastuuajan osittaisen palauttamisen vuosilomalla sairastumisen yhteydessä on arvioitu tuovan yli 150 miljoonan euron säästöt työnantajille. Taloudellisten vaikutusten määrä riippuu kuitenkin siitä, muutetaanko alakohtaisia työehtosopimuksia esitetyn lain mukaisiksi. Tällä esityksellä ei puututa työehtosopimusten sisältöön.

Hallituksen esitys perustuu hallitusohjelman mukaisiin kirjauksiin ja se on valmisteltu työ- ja elinkeinoministeriön epävirallisessa työryhmässä.

Hallituksen esityksen valmistelun yhteydessä esitykseen jäi tarkentamatta työssäolonveroisen ajan osalta kohta, jolla on vaikutusta kokonaisuuteen.

Vuosilomalain 7 §:n 3 momentissa on säännös siitä, että 35 tunnin säännön piirissä työssäolonveroinen aika lasketaan kalenteriaikana. Vuosilomalain 12 §:n 2 momentissa viitataan 7 §:n 3 momenttiin ja jotta 12 §:ää sovellettaisiin teknisesti oikein, pitäisi 7 §:n 3 momenttia muuttaa.

7 pykälän 3 momentissa säädetään laskentasäännöstä eli siitä, minkä pituisesta jaksosta on kysymys. 156 arkipäivää tarkoittaa 182 kalenteripäivän jaksoa, joille sijoittuva poissaolo on siltä osin työssäolon veroista kun henkilö olisi ollut töissä ilman poissaoloperustetta. Lisäys on siis tekninen laskentasääntö 3 momenttiin.

Koska hallituksen esityksessä ehdotetaan, että äitiys-, isyys- ja vanhempainvapaa eivät enää olisi kokonaisuudessaan työssäolonveroista aikaa, vaan ainoastaan 156 arkipäivää olisi työssäolonveroista aikaa, olisi vuosilomalain 7 §:n 3 momenttiin lisättävä, että saman pykälän 2 momentin 1 kohdan tapauksessa työssäolonveroista aikaa on 182 kalenteripäivän jaksoa.

Asiaa selkeyttäisi, jos 3 momenttiin lisättäisiin äitiys- ja vanhempainvapaan ajalta työssäolon veroisen ajan laskeminen kalenteripäivinä. Näin nämä poissaolot rinnastuisivat muissa kohdissa oleviin aikarajoihin. Silloin kun vapaat pidetään jaksoissa, tällä kalenteripäivälaskennalla on merkitystä (erityisesti isä voi pitää vapaita jaksoissa).

Laskentasääntö lähtee myös siitä, että työssäolonveroista aikaa on se työstä poissaoloaika, jolloin työntekijä olisi ollut työssä ilman poissaoloperustetta. Miten tämä arkipäiväajattelu vaikuttaisi tilanteeseen silloin, kun työntekijä tekee työtä vain sunnuntaisin ja juhlapäivinä ja vanhempainvapaat kohdentuvat vain arkipäiviin. Voi olla teoreettinen esimerkki, mutta tästäkin syystä on perusteltua tehdä lisäys 3 momenttiin.

Muutosta puoltaa siis työssäolonveroisen ajan sääntelyn loogisuus: käsitellään kaikkia VLL 7 §:n mukaisia poissaoloaikoja samalla tavoin.

Ehdotus

Laki vuosilomalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan vuosilomalain (162/2005) 7 §:n 3 momentti

Sovellettaessa 2 momenttia 6 §:n 2 momentissa tarkoitetun työntekijän työssäolon veroisena aikana pidetään ***1 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa enintään 182 kalenteripäivän****,* 2 ja 3 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa enintään 105 kalenteripäivän sekä 5 ja 7 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa 42 kalenteripäivän jaksoa. Poissaoloaikaa laskettaessa poissaolon katsotaan alkaneen ensimmäisenä päivänä, jona työntekijä on ollut poissa työstä ja päättyneen poissaoloperusteen lakkaamispäivänä, jos päivästä on ennalta sovittu tai määrätty, ja muussa tapauksessa työhön paluuta edeltäneenä poissaolopäivänä. Työssäolon veroisiksi tunneiksi lasketaan tällöin ne tunnit, jotka työntekijä sopimuksen mukaan ilman poissaoloa olisi ollut työssä.

Seija Jalkanen

Vanhempi hallitussihteeri